

WYSTAWA BIBLIOTECZNA O STANISŁAWIE HOZJUSZU († 1579)

Z okazji czterechsetlecia śmierci Stanisława Hozjusza, staraniem Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego Hosianum w Olsztynie, w okresie od 22 X do 3 XI 1979 została urządzona wystawa, poświęcona kard. Stanisławowi Hozjuszowi. Na wystawie, znajdującej się w holu Biblioteki, starano się ukazać Stanisława Hozjusza, głównie jako biskupa warmińskiego i wybitnego teologa, zarówno w świetle własnych dokumentów i pism, jak i jego biografów, historyków, zwłaszcza z XVI, XIX i XX wieku. Ekspozowane pisma pochodziły głównie z Biblioteki Seminaryjnej, niektóre zaś zostały wypożyczone z Archiwum Diecezji Warmińskiej i Pracowni hozjańskiej. Na wystawie pokazano tylko najważniejsze pisma i książki, które znajdują się w zbiorach olsztyńskich.

W pierwszej gablocie wystawowej (1—8) pokazane zostały m.in. dokumenty erekcji Warmińskiego Seminarium Duchownego w Braniewie z 21 VIII 1565 r., drugiej erekcji Kolegium Jezuickiego w Braniewie z 16 XII 1566 r., starodruki zawierające życiorysy Stanisława Hozjusza, napisane m.in. przez ks. Stanisława Reszkę i ks. Tomasza Tretera.

Druga z gablot (9—20) ekspozowała ważniejsze dzieła Stanisława Hozjusza, różne ich wydania, m.in. *Confessio*, *De origine haeresium*, *Księgi o słowie Bożym*, *Judicium et censura*, *Opera omnia*.

Szczególną uwagę zwiedzających wzbudzała karta tytułowa *Confessio* wydania poznańskiego z 1558 r. zdobiona pięknym orłem zygmuntofskim.

Szereg wyłożonych na wystawie starodruków było opatrzonych ciekawymi zapiskami własnościowymi. Pozwalały one stwierdzić, iż dzieła te należały kiedyś m.in. do ks. Baltazara Chorzeleniusa († 1638) z Dywit, ks. Jakuba Paternoster (Rosarius) († 1640), ks. Stanisława Bużeńskiego († 1692), kanonika warmińskiego z Fromborka, ks. Jakuba Reinwalda († 1692) z Ornety, biskupa warmińskiego Jana Stanisława Zbąskiego († 1697), ks. Floriana Franciszka Białkowskiego († 1723) z Reszła, ks. Franciszka Ignacego Herr († 1747) z Królewca i Dobrego Miasta, ks. Józefa Smoczyńskiego († 1939) z Pelpina.

Pięczęcie i notatki proveniencyjne na wystawionych starodrukach pozwalały wnioskować, iż należały one niegdyś do następujących bibliotek: klasztornej Ojców Franciszkanów w Barczewie, Liceum *Hosianum* w Braniewie, wikariuszowskiej we Fromborku, kolegiackiej w Dobrym Mieście i Kamieniu Krajeńskim.

Trzecia gablota (21—37) poświęcona była korespondencji Stanisława Hozjusza oraz dziejom starań o beatyfikację Sługi Bożego Stanisława Hozjusza w ciągu ostatniego półwiecza.

Ostatnia gabłota (38—56) ukazywała najważniejsze prace różnych autorów na temat Hozjusza, jego życia, działalności i doktryny teologicznej.

1. Medal Stanisława Hozjusza, według projektu Barbary Lis-Romańczuk z Olsztyna, Φ 97,4 mm. Awers medalu: Popiersie Stanisława Hozjusza i napisy: *Kardynał Stanisław Hozjusz 1504—1579, Fundator Seminarium Warmińskiego Hosianum*. Rewers medalu: Panorama dawnego Braniewa i napisy: *Braniewo, 1567—1967, 400 lat Seminarium Duchownego Braniewo — Olsztyn*.

2. *Litterae Ereccionis Seminarii in Dioecesi Varmieni, de anno 1565, die 21 mensis Augusti, opatrzone pieczęciami nuncjusza J. Commendone, kard. S. Hozjusza i Kapituły Warmińskiej.*

Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie (=ADWO), AK, Dok. Kap. L 10.

3. *Innovatio erectionis, ampliacionis, donationis Collegii Jesuitarum, Brunsbergae 16 XII 1566, opatrzona pieczęciami kard. S. Hozjusza i Kapituły Warmińskiej.*

ADWO, AK, Dok. Kap. J 9.

4. *Statuta Cardinalis Hosii Episcopi Varmiensis pro Ecclesia Varmieni, 1565 opatrzone pieczęciami kard. S. Hozjusza i Kapituły Warmińskiej.*

ADWO, AK, Dok. Kap. II 8/3.

5. *Vita D. Stanislai Hosii Poloni S.R.E. Cardinalis Majoris Poeniten. et Episcopi Varmiensis, auctore Stanislao Rescio, protonotario et referendario apostolico. Romae primum impressa 1587. Nunc iterum prodit Typis Monast. S.O.C. Olivae Anno 1690.*

Starodruk Biblioteki WSD W 50.

Na stronie tytułowej notatki proveniencyjne: *Stanislai a Sbsqsyn Sbsqski, Episcopi Varmiensis. — Ex Bibliotheca Ecclesiae Cathedralis Varmiensis 6.*

6. *Series Episcoporum Varmiensium. Typis Monasterii Olivensis S.O.C. primum promulgata, Anno Dominicæ Incarnationis MDCLXXXI.*

Na wystawie eksponowano zyciorys Stanisława Hozjusza wraz z jego herbem.

7. *Thomae Treteri, custodis Canonici Varmiensis: De Episcopatu et Episcopis Ecclesiae Varmiensis. Opus posthumum. Nunc primum cura et impensis Matthiae a Lubomierz Treteri S.R.M.S. usui publico datum. Cracoviae: Typis Francisci Cezary S.R.M. necnon illustr. ac rev. Episcopi Crac. Ducis Seueriae Typ. A.D. 1685.*

Na wystawie eksponowano strony 112 n. z zyciorysem i herbem Stanisława Hozjusza.

8. *Theatrum Virtutum D. Stanislai Hosii, S.R.E. Cardinalis, Maioris Poenitentiarum, Episcopi Varmiensis, Centum Odis diversorum generum, per Thomam Treterum, Can. Custodem Varmiensem, illustratum. Nunc primum cura et impensis Matthiae a Lubomierz Treteri S.R.M. Secretarij, Grati Nepotis, Luci publicae exhibitum. Superiorum permissu. Cracoviae: Typis Francisci Cezary, S.R.M. Illustr. ac Rndiss. Dni Episc. Crac. Ducis Seueriae, necnon Schol. Nouoduorsc. Typogr. Anno MDCLXXXV.*

9. *Fessio Catholicae fidei christiana: vel potius explicatio quaedam confessionis a patribus factae in Synodo Provinciali, quae habita est Petrikoviae, Anno Domini Milesimo, Quingentesimo Quingagesimo primo, Mense Maio congregatis. Ioanne Patro Bibliopola Posnaniensi imprimi procurante. MCLVII.*

Starodruk Biblioteki WSD Dp 340.

Starodruk zawiera następujące wpisy proveniencyjne. Na wewnętrznej stronie okładki: *Ego Thomas Poposa, Allensteinensis Senator, Venerabilis et eximio viro Domino Balthusero Chorzelentio, Parocho Diutem., amico et fautori suo multa obseruantia colando amoris singularis ergo donauit. Anno Salutis 1592, 3 Junij.*

Iste liber valet pro diligentia lectione.

Na stronie tytułowej: *Gloria in excelsis Deo Thomas Kodber.*

Monasterij Vartenburgensis. Ord. Reg. Observ. S. Franciscij. Pro Cella R. Patris Praedicatoris. Anno 1618, 22 Julij.

Mich. Fridertci Ciaritij Archtpresbiteris Pagt Allensteinensis 1611, 13. Januarii.

10. De origine haeresivm nostri temporis. Autore Reuerendissimo in Christo Patre atque Domino, Domino Stanislao Hosio Episcopo Vvarmiensi in Prussia. Lovanii: Apud Petrum Sangrium Tilelanum Anno MDLIX.

Fotokopia Pracowni Hozjańskiej w Olsztynie ze starodruku Biblioteki XX. Czartoryskich.

11. Confessio Catholicae Fidei christiana: vel potius explicatio quaedam confessionis, in synodo Petricouieni a patribus prouinciarum Gnesnensis, et Leopoliensis in regno Poloniae factae, Anno Domini MDLI. A.R.D. Stanislao Hosio, Varmiensi Episcopo conscripta: ac denuo recognita et locuplelata, et a mendis priorum editio-num repurgata. Impressvm in Viennae in Avstria, in officina Michaelis Zymmermannij Anno MDLX.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 295.

Starodruk posiada na stronie tytułowej następujące noty proveniencyjne: *Inscriptus Collegio Brunnsbergensi Societatis Jesu per testamentum a Perilustrissimo Reverendissimo Domino Stanislao Bużeński Decano Varmiensi Anno 1692 die 23 Martis. Oretur pro eo.*

Hieronim Bużeński.

Pieczczę: *Bibliotheca Lycei Regii Hosiani.*

12. Confessio Catholicae Fidei Christiana: vel potius explicatio quaedam confessionis, in Synodo Petricoviensi a patribus prouinciarum Gnesnensis, et Leopoliensis in regno Poloniae factae, Anno Domini MDLI. Auctore D.D. Stanislao Hosio Cardinale Episcopo Varmiensi in Consilio Tridentino praeside. Opus hoc nunc postremo ab Auctore recognitum et multis locis supra omnes editiones auctum, cura et opera integerrimi viri D. doctoris Henrici Dughen Canonici Antverpiensi. Antverpiae: In aedibus Ioannis Stelsij sub scuto Burgundiae 1561.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 231.

Starodruk posiada następujące noty proveniencyjne na karcie tytułowej: *Ex libris Jacobij Paternoster.*

Reinwald. Capel. Warm. Anno 1675.

Committis Vicariorum Ecclesiae Cathedralis Varmien., registratus 1715 a. 15 Jan.

13. Ksyęgi O jasnym a Szczyrym Słowie Bożym. Naiasnieyszemu Ksyążęciu y Panu, panu Sygmuntowi Augustowi Krolowi Polskiemu. etc. przypisane. Item, Rozmowa o tym, Godzili sye Laikom Kielicha, Ksyężej dopuszcć: a w Kosćcielech służbę Bożą ięzykiem przyrodzonym sprawować. Przez J.M. ksyędza Stanisława Hosiusa, Kardynała y Biskupa Warmieńskiego lacińskim ięzykiem napisane, a teraz na Polski przełożone. W Krakowie, Łazarz Andrysowic drukował Roku Bożego 1562.

Fotokopia Pracowni Hozjańskiej ze Starodruku Biblioteki Narodowej.

14. Catholici civvsdam et orthodoxi iudicivm et censvra, de iudicio et censura ministrorum Tygurinorum et Heydelbergensium, de dogmate contra adorandam Trinitatem in Polonia nuper sparso. Libellus pius et doctus, hocque complurium Sectorum tempore lectu cumprimis necessarius. Coloniae: Apud Maternum Cholinum MDLXV.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 45.

15. D. Stanislai Hosii Cardinalis, Episcopi Varmiensis in Concilio Tridentino praesidis, opera quae hactenus extiterunt omnia, inprimis pia et ervdita, atque in vnum corpus iam primum collecta et excvsa, quorum catalogvm pagella sequens indicabit. Opvs hoc nunc postremo ab avctore recognitum, et innumeris supra omnes editiones auctum, cura et opera integerrimi viri D. doctoris Henrici Dughen Canonici Antverpiensis. Antverpiae: In Aedibus Viduae et Haeredum Ioannis Stelsij 1566.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 307.

Starodruk zawiera następujące noty proveniencyjne:

Florianus Franciscus Białkowski [1877—1723], Sacrae Theologiae Doctor, Parochus Freudenbergenensis, nunc Archipresbyter, Parochus Rössellenensis, post Canonicus Guttstadtensis, manu propria; nunc Decanus Sambienensis, manu propria.

Nunc persolutis florentis 8 possidet hunc librum Franciscus Herr, Decanus Sambiensis, Parochus Regiomontanus.

Inscriptus Bibliothecum Vicariam Herrianam Anno 1744 a me Francisco Ignatio Herr, Praeposito Canonico Guttstadiensi.

Pieczczę: *Bibliothecae Herrianae Guttstadti.*

16. Censura Albo Rozsądek iednego Katholika przy prawey a starożytney Wierze stojącego, na Rozsądek y Censurę Ministrow Tigurskich y Heydelberskich, około nauki przeciw Troycy Świętey, w Polsce niedawno rozsiaaney. Książki wżone y pożyteczne, a tych czasow, których sie wiele Sekt namnożyło, barzo potrzebne. Teraz z Łacińskiego ięzyka na Polski przełożone. 1569.

Fotokopia Pracowni Hozjańskiej z Biblioteki XX. Czartoryskich.

17. Confessionis Christianae Catholicae Fidei, Petricoviensis Synodi nomine a reverendiss. Patre atque Domino, D. Stanislao Hosio, Cardinale, Episcopo Varmieniensi, primum quidem conscriptae, maxima sed nunc accessione ab eodem locupletatae, quam plurimisque in locis emendatores redditae. Tomvs secvndvs. Coloniae: Apud Maternum Cholinum Anno MDLXXIII.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 364.

Nota proveniencyjna: *Monasterium Vartenburg 4 July 1593 Andreas.*

Pieczczę: *Bibliotheca Lycei Regii Hosiani.*

18. Agenda Caeremonialia, ad vsvm Dioecesis Varmiensis accomodata. Opvs aliarvm quoqve Dioeceseon Parochis et Sacerdotibus perutile. Iudicem omnium, pagina post Praefationem continet. Coloniae: Apvd Maternvm Cholinvm MDLXXVIII.

Starodruk Biblioteki WSD Lg 581.

Noty proveniencyjne: *Elbingae me emit H.J. 10 gl.*

Abraham Grubnau.

19. D. Stanislai Hosii S.R.E. Cardinalis, Maioris Poenitentiarii, et Episcopi Varmiensis, Opera omnia in dvos divisa tomos, quorum primus ab ipso auctore plurimis subinde in locis, intergris et dimidijs paginis sic auctus recognitus, vt nouum opus fere censi possit, secundus autem totus nouus, nunque primum typis excusus. Coloniae: Apud Maternum Cholinum Anno MDLXXXIII.

Starodruk Biblioteki WSD Dp 339.

Noty proveniencyjne: *Arendt. — Linden 1818.*

20. D. Stanislai Hosii S.R.E. Cardinalis. Maioris Poenitentiarii, et Episcopi Varmiensis, opera omnia in dvos divisa tomos, quorum primus ab ipso auctore plurimis subinde in locis, integris et dimidijs paginis sic auctus et recognitus, vt nouum opus fere censi possit. Secundus autem totus nouus, nuncque primum typis excusus. Coloniae: Apud Maternum Cholinum Anno MDLXXXIII.

Starodruk Biblioteki WSD III-N 1.

Noty proveniencyjne: *Librum hunc possidet Martinus Iaczkowic 1647. — Ex libris Ecclesiae Camenensis. — Ks. Dr Józef Smoczyński 1938. — Dzieło to w 1 tomie zupełnie zniszczone kazalem odnowić i oprawić w 2 tomach. Ks. dr Smoczyński. Pelplin wiosna 1938.*

21. Stanislaus Hosius, Cantor et Canonicus Varmiensis, Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Joanni, Dei gratia Episcopo Varmieniensi, domino colendissimo 3 X 1545.

ADWO, S. Hosii epistolae, ep. 51. Archiwum Biskupie D 19.

22. Stanislai Hosii S.R.E. Cardinalis Maioris Poenitentiarii Episcopi Varmiensis (1504—1579) et quae ad eum scriptae sunt epistolae tum etiam eius orationes legationes. Tomus I: 1525—1550. Editionem curaverunt F. Hipler et V. Zakrzewski. Cracoviae 1879.

23. Korespondencja Stanisława Hozjusza, kardynała i biskupa warmińskiego. Tom V: rok 1564. Opracował ks. A. Szorc. *Studia Warmińskie* 1976 tom XIII.

24. Stefan Kardynał Wyszyński: Słowo na Rok Hozjuszowski 1579—1979. *Gość Niedzielny* 4 II 1979 nr 5.

25. Medal ceramiczny z popiersiem Stanisława Hozjusza i napisem: Sługa Boży Kard. Stanisław Hozjusz 1504—1579. Projektu i wykonania H. Brzuskiewicz z Torunia. Jednostronny, \varnothing 8,9 cm.

26. Ks. Antoni Liedtke: Hozjusz Stanisław (1504—1579) biskup warmiński, kardynał, sługa Boży. W: Hagiografia Polska. Słownik bio-bibliograficzny. Dzieło zbiorowe pod red. o. R. Gustawa OFM. Tom I, Poznań 1971 s. 375.

27. O beatyfikację Hozjusza. *Ateneum Kapłańskie* 1926 tom 17 zeszyt I—III s. 70.

28. Ks. Józef Umiński: Stanisław Hozjusz. Płock: Dobra Prasa 1928. Nr 1: Żywoty Polaków i Polek dobrze zasłużonych Ojczyźnie.

29. Ks. dr Józef Umiński: Opinie o cnotach, świętobliwości i zasługach Stanisława Hozjusza. Lwów: Nakładem „Funduszu Hozjańskiego” 1932.

30. Ks. dr Michał Machejek OCD: 400 lat kościoła i hospicjum św. Stanisława w Rzymie. Rzym 1978.

31. Stanisława Hozjusza modlitwa o zjednoczenie chrześcijan. *Studia Warmińskie* 1970 tom VII s. 5.

32. Świętobliwy sługa boży Stanisław Hozjusz, polak. (Kolorowy obrazek Stanisława Hozjusza). Z „Unji Lubelskiej” Matejki. Katowice: Księgarnia i Drukarnia Katolicka S.A. b.r.w. (po 1925) s. 2.

33. Kardynał Hozjusz. Washington: Akcja Apostolska — Apostolic Work 1934 s. 8.

34. [Ks. Marian Borzyszkowski:] Świętobliwy Sługa Boży Stanisław Hozjusz ... Modlitwa. (Obrazek czarnobiały. Rzym s. 2.

35. [Ks. Marian Borzyszkowski:] Sługa Boży kardynał Stanisław Hozjusz ... Modlitwa ... Nowenna a uproszenie rychłej beatyfikacji i kanonizacji Sługi Bożego Stanisława Hozjusza. (Obrazek barwny) Rzym — Olsztyn 1972 s. 6.

36. Jan Paweł II, papież: Kazanie jubileuszowe w kościele św. Stanisława w Rzymie 13 V 1979:

„... Zgromadzenie Polaków w Rzymskim kościele św. Stanisława przypomina zawsze o doniosłej inicjatywie Sługi Bożego kard. Stanisława Hozjusza, biskupa warmińskiego a zarazem jednego z legatów papieskich na Sobór Trydencki, który przy tym właśnie kościele ufundował Hospicjum św. Stanisława. Urodzony w Krakowie kardynał, przywiązany do tradycji kultu Świętego Biskupa-Męczennika, Jego imieniem nazwał to miejsce w Rzymie, które miało przypominać Rodakom z Polski, że od wielu już stuleci trwają w jedności ze stolicą św. Piotra i nadal w tej jednolitości trwać powinni. W 1579 roku zakończył życie ów wielki mąż Kościoła, bliski przyjaciel św. Karola Boromeusza i został pochowany w kościele Matki Bożej na Zatybrzu, obecnie kościele kardynałskim Prymasa Polski. Czterechsetlecie śmierci Kardynała Hozjusza zbiega się z jubileuszem św. Stanisława”.

Biuletyn Informacyjny: Postulatorski Ośrodek Studiów w Rzymie, maj 1979. nr 5 s. 94.

37. Stefan kard. Wyszyński, Prymas Polski: Przemówienie w kościele Matki Boskiej w Rzymie na Zatybrzu, 17 V 1979, z okazji 400-lecia śmierci Stanisława Hozjusza:

„Uważam, że nie możemy was z tej bazyliki Najświętszej Maryi Panny na Zatybrzu, najstarszej świątyni poświęconej czci Matki Najświętszej w Rzymie po prostu zwolnić, zanim wam kilku słów nie przekażemy; naszej serdecznej radości z tego niezwykłego w dziejach tej świątyni i w dziejach polskiej emigracji spotkania. Właśnie do tej bazyliki przybyłem wprost z Najdostojniejszym Biskupem Bronisławem Dąbrowskim, Sekretarzem Konferencji Episkopatu Polski, z posłuchania u Ojca świętego. I ostatnia nasza prośba, którą złożyliśmy Ojcu świętemu była ta: ażeby Jego pontyfikat zaznaczył się ogłoszeniem beatyfikacji Sługi Bożego Stanisława Kardynała Hozjusza i tak umiłowanej przez Ojca św. Królowej Jadwigi. Ojciec święty powiedział, że sprawy są bardzo daleko posunięte. Uważam Dzieci Boże, że nasza wspólna modlitwa Rodaków świętego Kościoła Powszechnego i naszych patronów Stanisława Hozjusza i Królowej Jadwigi na pewno będą miały doniosłe znaczenie w obliczu Boga, który przydziela zaszczyty i ozdabia chwałą”.

Biuletyn Informacyjny, Postulatorski Ośrodek Studiów w Rzymie, czerwiec 1979, s. 109.

38. Szymon Starowolski: *Setnik pisarzy polskich albo pochwały i żywoty stu najznakomitszych pisarzy polskich*. Przełożył i komentarzem opatrzył J. Starnawski. Wstęp napisali F. Bielak i J. Starnawski. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1970.

Ekspozowano s. 286 nn. o Stanisławie Hozjuszu.

39. Tajne listy króla polskiego Zygmunta Augusta do Stanisława Hozyusza, Posła Rzplitej Polskiej na dworze Rzymskim w r. 1549 i 1550 umówionemi znakami pisane. Z oryginałów zachowanych w Bibliotece Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie odczytał Józef Łepkowski. Wiedeń: Nakład Jana Sabińskiego, księgarza w Wadowicach 1850.

Kserokopia Pracowni Hozjańskiej.

40. Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbut”. Piśmiennictwo staropolskie. Opracował zespół pod kierownictwem R. Pollaka. Hasła A—M. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy 1964.

Ekspozowano s. 206 n. o Stanisławie Hozjuszu.

41. A. Eichhorn: *Der ermländische Bischof und Cardinal Stanislaus Hosius. Vorzüglich nach seinem kirchlichen und literarischen Wirken geschildert. Erster Band*. Mainz 1854.

42. Jerzy Mycielski: *Kandydatura Hozyusza na Biskupstwo Warmińskie w roku 1548 i 1549*. Kraków: Drukarnia „Czasu” 1881.

43. Feliks Koneczny: *Szkoła Hozyusza w Prusiech. Przegląd Powszechny 1891 tom 30 s. 1.*

43a. Kazimierz Miaskowski: *Z młodych lat Stanisława Hozyusza. (W czterech-setną rocznicę urodzin)*. Poznań: Księgarnia św. Wojciecha 1904.

44. Bruno Elsner: *Der ermländische Bischof Stanislaus Hosius als Polemiker*. Königsberg: E. Rautenberg 1911.

45. Henryk Cichowski: *O polemice kardynała Hozjusza z reformatorem Janem Łaskim. Przegląd Teologiczny 1928 z. 2 s. 7.*

46. Ks. Michał Morawski: *Hozjusz a Polska*. Lwów: Towarzystwo Wydawnicze Biblioteka Religijna 1928.

47. Joseph Lortz: *Kardinal Stanislaus Hosius. Beiträge zur Erkenntnis der Persönlichkeit und des Werkes*. Braunsberg: Herdersche Buchhandlung 1931.

48. Aleksander Kossowski: *W sprawie korespondencji Hozjusza z lat 1558—1579*. Włocławek 1931.

49. Ks. Józef Umiński: *Kandydatura Hozjusza na stolicę apostołską. Przegląd Powszechny 1931 t. 191 nr 573 s. 258.*

50. Ks. Jan Bochenek: *Stanisława Hozjusza nauka o eucharystji*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Teologiczne 1936.

51. Ks. Zygmunt Skowroński: *Stanisława Hozjusza nauka o usprawiedliwieniu*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Teologiczne 1937.

52. Ks. Jan Bochenek: *Świętych obcowanie w nauce Stanisława Hozjusza*. Lublin: TN KUL 1960.

53. Ks. biskup Jan Obłąk: *Kardynał Stanisław Hozjusz (1504—1579)*. *Ateneum Kapłańskie 1966 t. 69 z. 3 s. 164.*

54. Henry Damian Wojtyśka CP: *Cardinal Hosius legate to the Council of Trent*. Rome: Institute of Ecclesiastical Studies 1967.

55. Ambroise Jobert: *Editions et traductions du Cardinal Hosius en France*. Lyon: Audin 1972. *Extrait des Melanges Andre Latreille.*

56. Ks. biskup Julian Wojtkowski: *Kalendarium Stanisława Hozjusza*. Olsztyn 1979. *Maszynopis.*

BIBLIOTHEKSAUSSTELLUNG ÜBER STANISLAUS HOSIUS († 1579)

ZUSAMMENFASSUNG

Anlässlich des 400. Todestages von Kardinal Stanislaus Hosius, hat die Bibliothek am Ermländischen Priesterseminar *Hosianum* in Olsztyn, in der Zeit vom 22. 10. bis 3. 11. 1979, eine Ausstellung von Schriften und Werken von Hosius und Büchern über Hosius organisiert. Auf dieser Ausstellung wurden u.a. die Stiftsurkunden des Ermländischen Priesterseminars und des Jesuitenkollegs zu Braniewo (Braunsberg) aus den Jahren 1565 und 1566, die Biographien von S. Reszka und T. Treter gezeigt. Weiter wurden verschiedene Werke von Hosius, vor allem: *Confessio*, *De origine haeresium*, *Księga o słowie Bożym*, *Judicium et censura*, *Opera omnia* ausgelegt. Einige von diesen Altdrucken haben den bekannten ermländischen Geistlichen angehört, wie B. Chorzelenius, S. Bużeński, J.S. Zbąski, F.F. Białkowski, F.I. Herr. Es wurden auch die Korrespondenz von Hosius, die Materialien über die Bemühungen um die Seligsprechung von Stanislaus Hosius, sowie das wichtigste Schrifttum über Hosius, seine Tätigkeit und Theologie exponiert.